

zachováva sa síce aj naďalej ako nevyhnutná stránka správneho myslenia, avšak ďalšie prehĺbenie analýzy je možné až na základe zákona dialektického protirečenia.

Formálnologické a dialektické protirečenia v spomínanej rovine podobajú sa však iba v ich javových, vonkajších formách, pričom majú rôzne podstaty a pôvod. Za logickým protirečením treba odhaliť jeho obsah; treba zistiť, či ide o slovesné alebo o zdanlivo formálnologické protirečenie. Skutočnosť, že spočiatku dialektické protirečenie v myslení vystupuje v zdanlivej podobe logického sporu, treba využiť pri hľadaní skutočného dialektického protirečenia vecí.

Zdanlivá totožnosť týchto dvoch druhov protirečení v myslení vystupuje u metafyzika ako úplná; dialektické protirečenie prijíma za formálnologické, za skutočný protizmysel. Dôsledkom toho je, že upadá do neriešiteľných pseudoprotirečení.

Dialektické protirečenie nielen že je možné vo vedecky správnom myslení, ale je základnou črtou vedecky pravdivého poznania.

Napokon sa autor zaoberá problémom správneho používania spojok „i — i“ a „buď — alebo“ a prichádza k záveru, že spojky „i — i“ a „buď — alebo“ majú presne vymedzené miesto. Spojku „i — i“ používame v rovine

protirečivej podstaty, keď chceme vyjadriť, že podstata javov je jedno — mnohoznačným vzťahom a obsahuje v sebe dve či niekoľko reálnych možností prejavu. Spojku „buď — alebo“ používame v rovine hotových, plne determinovaných javových foriem, alebo keď chceme ukázať, že z protikladných možností obsiahnutých v podstate vecí sa v konkrétnych podmienkach miesta a času môže realizovať iba jedna z nich a že si preto treba vybrať jednu alebo druhú, nie však obidve naraz.

Štúdia V. Černíka je tiež pokusom o pozitívnu kritiku revizionistickej kritiky marxistickej dialektiky.

V diskusií hovorili k týmto problémom ss. V. Filkorn, M. Kusý, J. Kocka, J. Suchý a A. Hlávek. Štúdiu V. Černíka hodnotili ako veľmi zaujímavú a podnetnú, aj keď súdruhovia Kusý, Filkorn a Kocka majú určité (nevyslovené v diskusií) výhrady k jej koncepcii. Diskusia ďalej ukázala na nutnosť spresnenia formulácií a zdôvodňujúcich príkladov v štúdií, pretože niektoré nepresnosti viedli u niektorých diskutujúcich k dojmu, že sám autor v rozbere problémov protirečí svojej východiskovej koncepcii, podľa ktorej sa formálna logika zachováva v dialektickej logike ako jej moment.

Andrej Hlávek

ZO ŠTUDENTSKEJ VEDECKEJ KONFERENCIE

Revolučná premena našej spoločnosti neustále vedie k optimálnej organizovanosti, stmelelosti a cieľavedomosti všetkých našich programov a úloh. V skutočnosti nikde nenájdeime oblasť, kde by sa neprejavovala táto tendencia. Pozorujeme ju v poľnohospodárstve a v priemysle, no zapustila hlboké korene v školstve a vede vôbec, kde sa stáva jednou z podnetných impulzov ich mohutného rozvoja. V školstve sa tendencia organizovanosti a spolupráce prejavuje v rôznych formách. Jednou z nich sú napr. študentské vedecké krúžky, semináre, ktoré vznikajú pri štúdiu určitej vednej disciplíny a ktoré vedú skúsení pedagógovia, resp. študenti sami. Úspešné výsledky práce takého kolektívu sa potom dostávajú pred širšie fórum — na študentskú vedeckú konferenciu.

Myšlienka študentských vedeckých krúžkov a konferencií sa pekne — už pred niekoľkými rokmi — ujala na Filozofickej fakulte UK. Spomínaná fakulta i tohto roku — 2. februára — usporiadala podobné podujatie. Zasadalo sa v troch sekciách: 1. literárno-jazykovednej, 2. historickej a 3. filozoficko-psychologickej, o ktorej chceme podať stručnú zprávu.

Skupina filozoficko-psychologická zasadala v univerzitnej budove na Šafárikovom námestí. Účastníci tejto konferencie mali vypočuť a zhodnotiť sedem referátov — päť z filozofie, z psychológie a estetiky po jednom. Aj keď veľká diferencovanosť príspevkov (disciplín) konferencii veľmi neprispela, predsa bol zabezpečený jej hladký priebeh.

Na konferencii triumfoval seminár logiky,

lebo pripravil tri referáty z problematiky, ktorú dnes študuje matematická logika. Súd. Vicenik (2. roč.) prednášal *O triedení definícií podľa syntaktickej štruktúry*. Nevšimal si sémantickú stránku definícií, teda to, čo im zodpovedá v objektívnej realite, lebo gnozeologický problém definícií je otázka, ktorá si vyžaduje nové, samostatné riešenie. Autor pracoval aparátom symbolickej logiky.

Oponent súd. Filkorn vysoko hodnotil príspevok súd. Šefránka (2. roč.) *O spôsoboch vyjadrenia funkтора možnosti v 3-hodnotovej logike*. V tejto súvislosti prebehla plodná diskusia o otvorených systémoch, ktoré študuje dialektický materializmus a systémoch zatvorených, študovaných formálnou logikou. Vyjadřilo sa, že kategória možnosti je v matematickej logike najadekvátnejšie vyjadrená n -hodnotovou logikou, kde n sa približuje k miere možnosti. 3-hodnotová logika odráža teda len nepatrnú škálu možností. Práca po náležitej úprave bola navrhnutá na uverejnenie.

Z formálnologickeho hľadiska *O definícií pravdy* hovoril súd. Cmorej (5. roč.), ktorý kritizoval najmä Tarského novopozitivistické vymedzenie pravdivosti. Práca bola tiež vysoko hodnotená.

Poznámky k problému nekonečna — je téma z dialektického materializmu, ktorú predniesol súd. Hambálek (3. roč.) a o ktorej bola bohatá diskusia. Referentovi sa vyčítala prílišná

abstraktnosť. Poukázalo sa aj na množstvo problémov, ktoré v tejto súvislosti bolo potrebné aspoň nadhodiť. Autor nedostatočne diferencoval nekonečnosť časovú a priestorovú, nekonečno a vývoj, matematickú nekonečnosť a filozofický pojem nekonečna. Oponent súd. Kocka prácu hodnotil ako originálny prístup k danej problematike.

Dejiny filozofie boli zastúpené prácou súd. Macháčka (2. roč.) *K problematike interpretácie niektorých pojmov Diderotovej filozofie*. Referent sa predovšetkým zamerl na výklad náboženských, deistických a ateistických pojmov tohto francúzskeho filozofa. Hovoril aj o Diderotových predchodcoch a o vplyve jeho názorov na vtedajšiu spoločnosť.

Kolektív psychológov pripravil referát *Psychobiografia žiaka*. V diskusii o tejto téme sa poukázalo, že práca už bola použitá aj v praxi. Súd. Faltin prednášal o *Problémoch experimentu v umení*, čo tiež vyvolalo živú diskusiu.

Konferencia bola skutočne hodnotná, ba prerástla rámec podobného študentskeho podujatia, čo sa nepovedalo v jednotlivých príspevkoch, to sa osvetlilo v diskusii, kde bola načrtnutá i cesta ďalšieho výskumu toho ktorého vedeckého problému. Súčasne sa potvrdilo, že kolektívnu a organizovanú prácu sa dajú dosiahnuť cenné úspechy.

M. B.

REVOLUČNÉ SKÚSENOSTI A ORGANIZÁTORSKÁ ZRUČNOSŤ SÚ VECI, KTORÉ MOŽNO NADOBUDNÚŤ. LEN ABY BOLA OCHOTA VYPESTOVAŤ V SEBE POTREBNÉ VLASTNOSTI! LEN ABY SI LUDIA UVEDOMOVALI NEDOSTATKY, ČO V REVOLUČNEJ PRÁCI ZNAMENÁ VIAC AKO POLOVICU NÁPRAVY!

V. I. Lenin,
Spisy 5, Bratislava 1956, 335—336.